

daarnaast een zekere overeenkomst. Zowel Lehmann als Aafjes ondervinden het dichterschap als een „verantwoordelijkheid”, die men, vooral als jongere, het liefst zou ontlopen, en hierin sluiten zij aan bij vrijwel alle jongeren van deze tijd. Hoornik schreef, bij Greshoff's vijftigste verjaardag, aan dezen ouderen dichter het volgende: „Wij gingen school in de oorlog en werden man in leugens en frasen. Zelfs het beste, dat wij hadden, ons talent, ons dichterschap, moest eerst verstikt worden in een program, een tendenz!” En verder: „Als het waar is, dat in den dichter de boom opnieuw boom wordt, dan wordt ook de vervolgde in hem vervolgd, maar ook de beul wordt beul in hem.” Maar de thans omstreeks twintigjarigen zijn al weer een schrede verder (of achterwaarts!); bij hen is er geen sprake meer van programma's of tendenties, en hun werk demonstreert vaak op frappante wijze, dat wij, op de een of andere wijze, leven aan het einde van een cultuurperiode. Zo weinig gelooft de „puber” Lehmann in wat anders den man wordenden jongen vervult, dat hij met aan cynisme grenzende nuchterheid constateert, geen beter borst te weten om aan te rusten dan die van hemzelf, en de verzen van Aafjes ademen soms een sfeer, die men niet meer als herfstelijk mag betitelen, maar als die van een goudkleurig bederf, „wie eine Frucht, die an der Luft verdirbt”! Het fin de siècle van een Rilke, tot uiting komende in zijn „der Mut ist so müde geworden”, schijnt ons hier reeds een overwonnen standpunt. Talent is er genoeg onder de jonge dichters, maar talent, dat niet op de een of andere manier is aangevreten door de „nood des tijds” vindt men er sporadisch. De dikwijls prachtige verzen van Aafjes

(*De laatste brief, Ongecensureerd*), het opmerkelijke geluid van Lehmann (beter nog te beluisteren in zijn, hier niet besproken, bundel *Dag en nachtlawaai* dan in deze *Subjectieve reportage*) doen ons niet vergeten, dat de jonge dichter, die zijn schuwe poëzie behoedt „als een vlam” en haar zuiver weet te houden — een nieuwe Marsman! — onder ons nog niet is opgestaan. Misschien zal het ook na deze oorlog anders zijn.

¹ Het is wel zeer merkwaardig, dat juist Hoornik in de eerste plaats den dichter Aafjes heeft „gepousseerd”, aangezien diens werk in geen enkel opzicht voldoet aan het programma van de steenharde romantiek, waarvan Hoornik de geestelijke vader en, waarschijnlijk, enige aanhanger is. Blijkbaar was ook hier de natuur weer eens sterker dan de leer!

Han G. Hoekstra, *Het ongerijmde leven*, J. M. Meulenhoff, Amsterdam, 1940.

Wie, aan de hand van tijdschrift-publicaties, de dichterlijke ontwikkeling van Han G. Hoekstra, sedert zijn debuut *Dubbelspoor* (1932) met belangstelling heeft gevolgd, kan zich slechts verheugen over de verschijning van *Het ongerijmde leven*. De heldere, zuivere poëzie van dezen dichter verdient het te worden gebundeld, — eerder dan veel, dat misschien meer opzien verwekte, maar terecht ook sneller vergeten zal zijn.

Hoekstra zelf was het, die naar aanleiding van Binnendijk's verzen het onderscheid maakte tussen offensieve en defensieve poëzie, en deze wijze van onderscheiding verder toespitsend, zou men de verzen uit *Het ongerijmde leven* (meer dan die uit *Dubbelspoor*) als experi-